

Klein maar fijn, als ze er niet zijn - onzichtbare kwaliteit !

**R. Lange, ziekenhuisapotheker
Meander Medisch Centrum, Amersfoort**

Microbiologie

- Wetenschap die micro-organismen (eencelligen) bestudeert
- Micro-organismen (MO): niet zichtbaar met blote oog, wel met microscoop
- MO komen overal voor
- Meeste MO zijn niet pathogeen en soms zelfs onmisbaar (b.v. voedselproductie, biotechnologie)

Medische microbiologie

- Pathogene micro-organismen
- Isoleren, kweken, determineren
- Infectiebestrijding
  - antibiotica
  - antimycotica
  - antivirale middelen
- Infectiepreventie

Farmaceutische microbiologie

- Kennis van contaminatiebronnen bij bereiden, opslag en toediening geneesmiddelen
- Gedrag van MO tijdens productieprocessen, opslag en toediening
- Kiemreductie
- Sterilisatie
- Microbiologische kwaliteitscontrole

Recente casus

- Augustus 2010: 3 baby's op de ICU in Mainz overlijden na toedienen voedinginfuus
- Darmbacteriën in TPV gekweekt
- Oorzaak: (onzichtbare) barstjes in flessen aminozuuroplossing

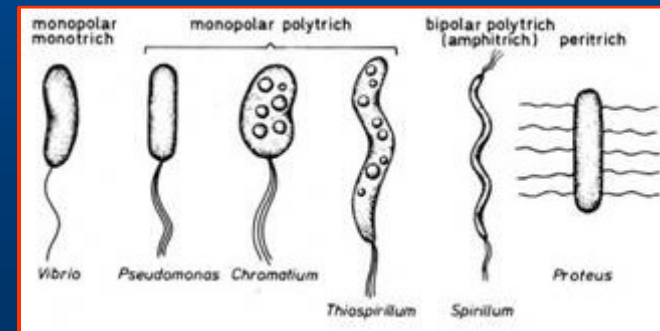

Bacteriën

- 0,0003 – 0,01 mm, ofwel 0,3 – 10 μm
- Vele vormen en rangschikkingen:

- Soms met zweeppdraden

Hoe klein is een bacterie?

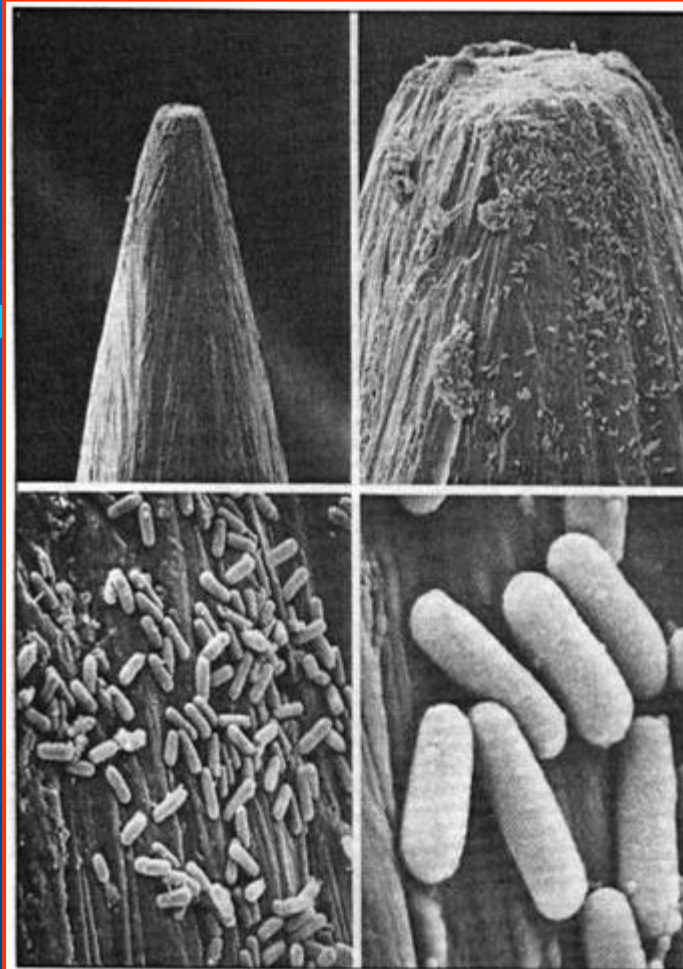

Fig. 4 Een poging om diversen schalen van grootte uit te beelden. De opnamen zijn gemaakt met een elektronen-microscoop. Steeds sterker vergrotingen onthullen uiteindelijk bacteriën op de punt van een potlood.

Groeibeïnvloedende factoren

- **Temperatuur: optimum voor elk MO anders**
  - daaronder en daarboven ook groei mogelijk!
- **Water: obligaat voor groei**
  - wateractiviteit $< 0,5 \rightarrow$ geen groei
- **Voedingsstoffen, b.v. C, N, Ca, K, P**
  - echter ook in gezuiverd water kan groei optreden
- **Zuurgraad: buiten pH 3-9 geen groei**
- **Zuurstof: aerob of anaerob**
- **Osmotische waarde: hoog $\rightarrow$ minder groei**

Bacteriegroei en temperatuur

tijd	25°C (delingstijd 20 min)	5°C (delingstijd 1 uur)
10.00 u	1	1
11.00 u	8	2
12.00 u	64	4
13.00 u	512	8
14.00 u	4096	16
15.00 u	32.768	32
16.00 u	262.144	64
17.00 u	2.097.152	128
18.00 u	16.777.216	256

Sporevorming bij bacteriën

- Sommige staafvormige bacteriën kunnen onder ongunstige omstandigheden sporen vormen
- Geen vorm van voortplanting
- Sporen zeer resistent
- Sporen kunnen na lange tijd weer uitgroeien tot bacteriën
- Voorbeeld: *Bacillus stearothermophilus*

Eisen aan microbiologische kwaliteit

- **Steriel:**

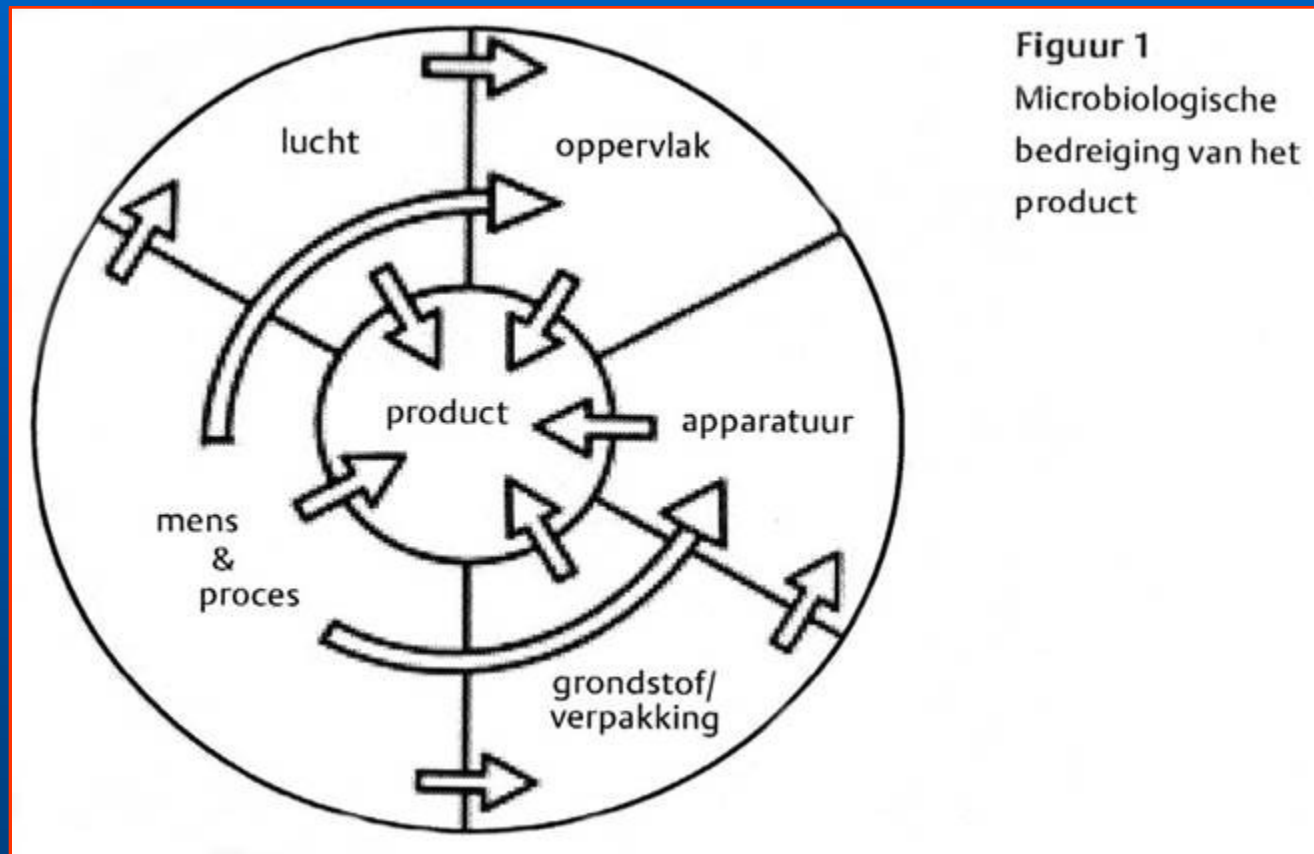
- parenteralia en spoelvloeistoffen (blaas en wond)
- oogdruppels en druppels binnenoor

- **Kiemarm:**

- dermatica, inhalatiepreparaten:
  - < 100 bacteriën of schimmels per ml of g
  - geen *P. aeruginosa* en *S. aureus*
- producten voor orale of rectale toediening:
  - < 1000 bacteriën en < 100 schimmels per ml of g
  - geen *E. coli*

Microbiologische invloeden

Figuur 1
Microbiologische
bedreiging van het
product

Aseptisch werken

- Werkwijze met minimale kans op besmetting (SAL 10^{-3} , ofwel max. 1 op de 1000 besmet)
- Producten die niet in hun uiteindelijke verpakking kunnen worden gesteriliseerd
  - thermolabel geneesmiddel
  - thermolabele verpakking
- Kwaliteit van de lucht erg belangrijk
- Mens: kleding, hygiëne, rustig werken (mens geeft 10^5 - 10^7 deeltjes/min af)

Kiemreducerende methoden

- Beïnvloeden groeiomstandigheden MO
- Desinfecteren of ontsmetten (fysisch of chemisch)
- Filtreren
- Conserveren (houdbaarheid na openen)
- Naverwarmen bij 100°C:
  - Effectiviteit niet betrouwbaar vast te leggen
  - Niet goed valideerbaar
  - Alleen indien sterilisatie niet mogelijk is!

Welke methode wordt het meest gebruikt?

- **Hittestерilisatie:**
  - afstervingsgedrag van MO goed bekend
  - processen goed beheersbaar
- **Bij voorkeur vochtige warmte:**
  - effectievere warmte-overdracht (vgl. sauna)
  - effectiever dodingsmechanisme
    - **coagulatietemperatuur kippe-eiwit:**
      - bij 0% vocht 170°C, bij 6% vocht 145°C,
bij 20% vocht 85°C, bij 50% vocht 50°C

Sterilisatieduur

benodigde sterilisatietijd in min. (z = 6)				
134°C	121°C	115°C	110°C	100°C
0,02	3	27	186	8617 (6 d.)
0,04	6	54	371	17233 (12 d.)
0,07	12	109	743	34467 (24 d.)
0,09	15	136	929	43085 (30 d.)
0,11	18	163	1114	51701 (36 d.)

Steriliteit

- Ph. Eur.: de kans op het aantreffen van levende micro-organismen op of in het product is kleiner dan 1 op 1 miljoen; SAL is 10^{-6}
- Er moeten zeer veel monsters onderzocht worden om steriliteit betrouwbaar vast te stellen (zie tabel en grafiek)
- Steriliteit is niet direct meetbaar, maar statistisch begrip

Uitvoering steriliteitstest

- **Filtreren product**
  - Micro-organismen blijven op membraan achter
- **Spoelen membraan**
  - Wegspoelen product i.v.m. groeiremming
- **Toevoegen voedingsbodem**
- **Bebroeden**
  - 14 dagen bij 20 of 32°C
- **Validatie uitvoeren met 6 verschillende micro-organismen**
  - 3 aerobe bacteriën, 1 anaerobe bacterie, 2 schimmels
- **18 testen per product**

Kans op goedkeuring steriliteitstest

Tabel I. Relatie tussen de kans op goedkeuring en het aantal produkteenheden in de steekproef bij een verschillend percentage gecontamineerde produkteenheden (Brewer, 1957).

N ¹	percentage gecontamineerd												
	0.1	0.3	0.5	1	2	3	4	5	10	15	20	30	40
10	.99	.98	.96	.91	.82	.74	.67	.60	.34	.19	.10	.02	.006
20	.98	.94	.90	.82	.67	.54	.44	.35	.11	.04	.01	.001	
50	.95	.86	.78	.61	.36	.22	.13	.08	.005				
100	.91	.74	.61	.37	.13	.05	.02	.01	.00				
200	.82	.55	.36	.13	.02	.002							
300	.74	.41	.22	.05	.002								
400	.67	.30	.13	.02	.000								
500	.61	.22	.08	.01									

¹ N = aantal produkteenheden in de steekproef.

Parametrische vrijgifte

- Vrijgifte op basis van gemeten, vastgelegde en beoordeelde procesgegevens op basis van tevoren vastgelegde criteria
- In plaats van steriliteitstest
- Voorwaarden: werken volgens GMP, met gevalideerde processen
- Basis: Annex 17 GMP

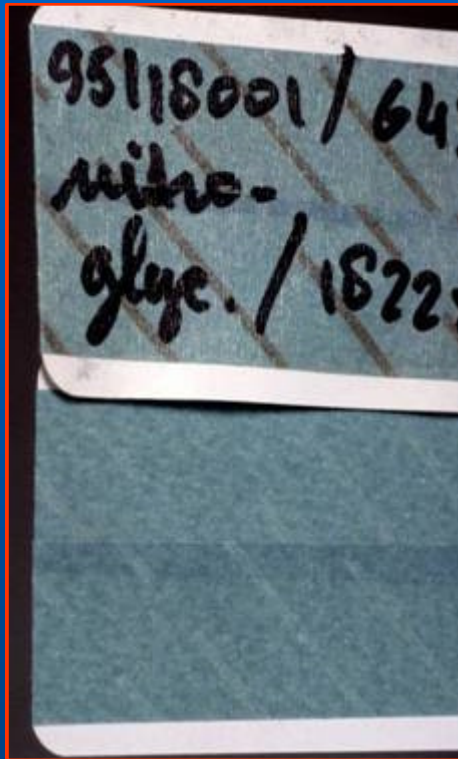

Annex 17 GMP

- Ruime ervaring met processen/producten
- Geclassificeerde ruimten en monitoring
- Risico-inventarisatie uitgevoerd
- Kennis van GMP-z en microbiologie
- Kiemgetallen en endotoxinen in WFI en producten laag
- Autoclaven goed onderhouden en gevalideerd
- Absolute scheiding steriel en niet-steriel

Indicatoren

Rol farmaceutisch laboratorium

- **Uitgangscontaminatie (kiemgetal)**
- **Endotoxinen**
- **Rol bij parametrische vrijgifte:**
  - beoordelen sterilisatiegrafiek
  - beoordelen indicatoren
- **Rol bij validaties, b.v. sterilisatoren**
- **Monitoring aseptisch werken**

Uitgangscontaminatie

- Ook wel: kiemgetal
- Mate van besmetting vóór sterilisatie
- Moet zo laag mogelijk zijn:
  - om parametrisch vrij te mogen geven
  - om endotoxinevorming te beperken
  - om sterilisatieduur te beperken (F_0)
  - om zo nodig 30 min bij 100°C na te kunnen verwarmen (geen sterilisatie!)

Lage uitgangscontaminatie

- Geschikte ruimten en apparatuur
- Hygiëne, schoonmaken, drooghouden
  - huid: 10^3 - 10^6 bact./cm²
  - speeksel: 10^9 bact./ml
  - faeces: 10^{12} bact./g
- Kiemarme grondstoffen
- Aseptisch werken (LAF-kast)
- Filtratie door bacteriefilter (filtertest)
- Tijd tussen uitvullen en steriliseren kort

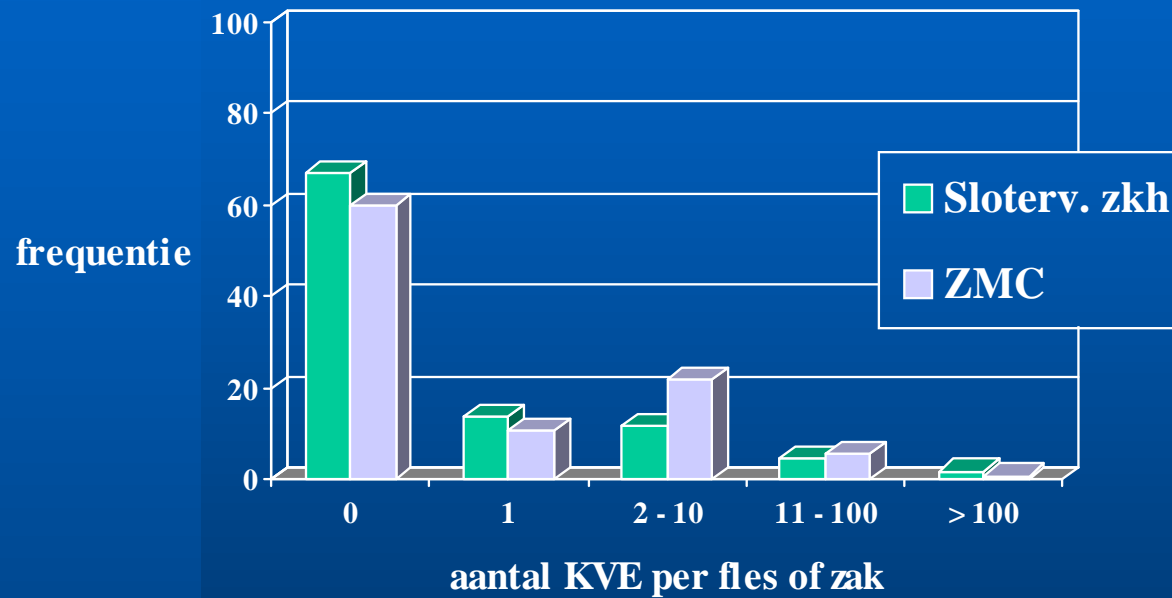
Kiemgetalbepaling

- **Utensiliën:**
  - filtratieopstelling, voedingsbodem, stoof
- **Werkwijze**
  - monstername (+ markering!), filtratie, overbrengen op voedingsbodem, incubatie
- **Aflezen en resultaatverwerking**
- **Waarschuwinglimiet 1 kve/ml (LNA)**

Gegevens F. Boom

D-waarde bij 121 °C is 1 min

N_0 is 10 $\rightarrow N_t = 10^{-14}$

N.B.: steriliteitstest levert een SAL van maximaal 10^{-2} !

Wanneer ga je determineren?

- Berekening SAL bij 100°C-proces:
  - max. 0,1 kve/container (totaal)
  - max. 1% sporevormers (literatuur)
  - max. 0,001 kve sporevormers/container
  - kans op groei evt. sporen klein (koelkast)
  - overige MO sterven af → SAL 10^{-3}
- Huisflora moet bekend zijn!

Pyrogenen en endotoxinen

- Pyrogenen: koortsverwekkende stoffen
- Endotoxinen: pyrogenen die ontstaan uit celwand Gram-negatieve bacteriën
- Zeer thermostabiel
- Mogen niet voorkomen in parenteralia
- Vóór sterilisatie geen endotoxinen en geen Gram-neg. bacteriën in product!

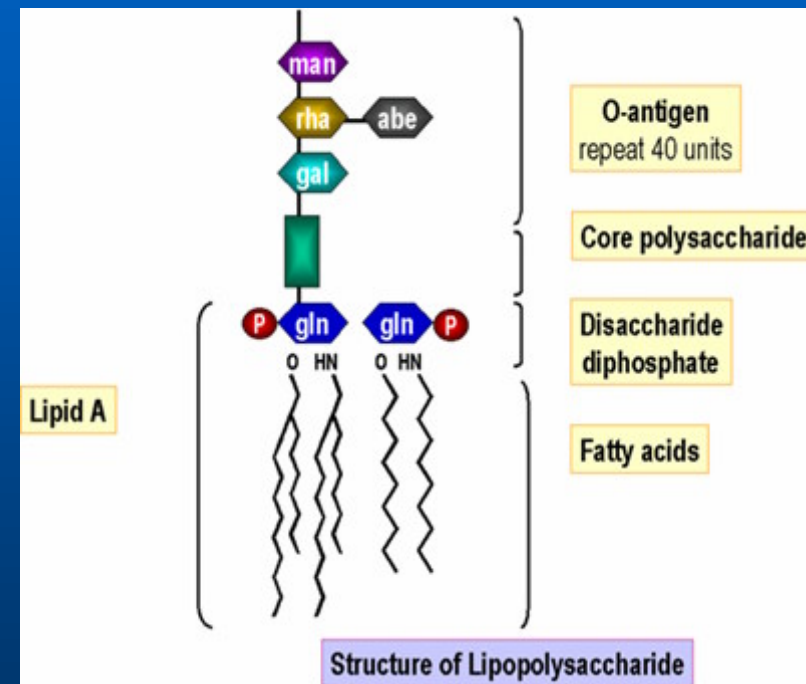
Voorkomen van endotoxinen

- Bron: grondstoffen, water
- Aantonen:
  - injecteren bij konijnen
  - LAL-test: verschillende methoden
- Voorkomen:
  - pyrogeenvrije grondstoffen, WVI
  - hygiëne en andere maatregelen
  - pyrogeenvrij maken (hitte, spoelen, ultrafiltratie)

Endotoxine

- Endotoxine = LPS
- Lipide-A: pyrogeen
- PS-zijketen uniek
- Endotoxine-eenheid:
1 EU = 100 pg E. coli-
endotoxine EC-5

Endotoxinebepaling

- *In vitro*-test m.b.v. LAL (Limulus Amoebocysten Lysaat)
- Contact met endotoxinen
→ gelvorming
- Andere testen hiervan afgeleid

Limulus polyphemus

Endotoxinebepalingsmethoden

- **Gelclotmethode (referentiemethode):**
  - limiet-test of semi-kwantitatief
- **Chromogeen substraat-test (splitsen van chromogeen peptide, kwantitatief):**
  - eindpunt of kinetisch
- **Turbidimetische test (troebeling, kwant.):**
  - eindpunt of kinetisch

Kwaliteitsborging aseptisch werken

- **Procesvalidatie**
  - bouillonsimulatie, continue monsternamen
- **Persoonlijke controle: bouillonexamen**
- **Monitoring ruimten en werkbladen**
  - lucht (sed.plaat), werkbladen (Rodac-plaat), handschoenen (sed.plaat)
  - signaleren van trends
  - cumulatieve somanalyse
  - grenswaarden voor alertheid en actie

Grenswaarden micr.monitoring (annex I)

klasse	lucht kve/m ³	sed. 90 mm kve/4 uur	cont. 55 mm kve/plaat	handschoen kve/handsch.
A	< 1	< 1	< 1	< 1
B	10	5	5	5
C	100	50	25	--
D	200	100	50	--

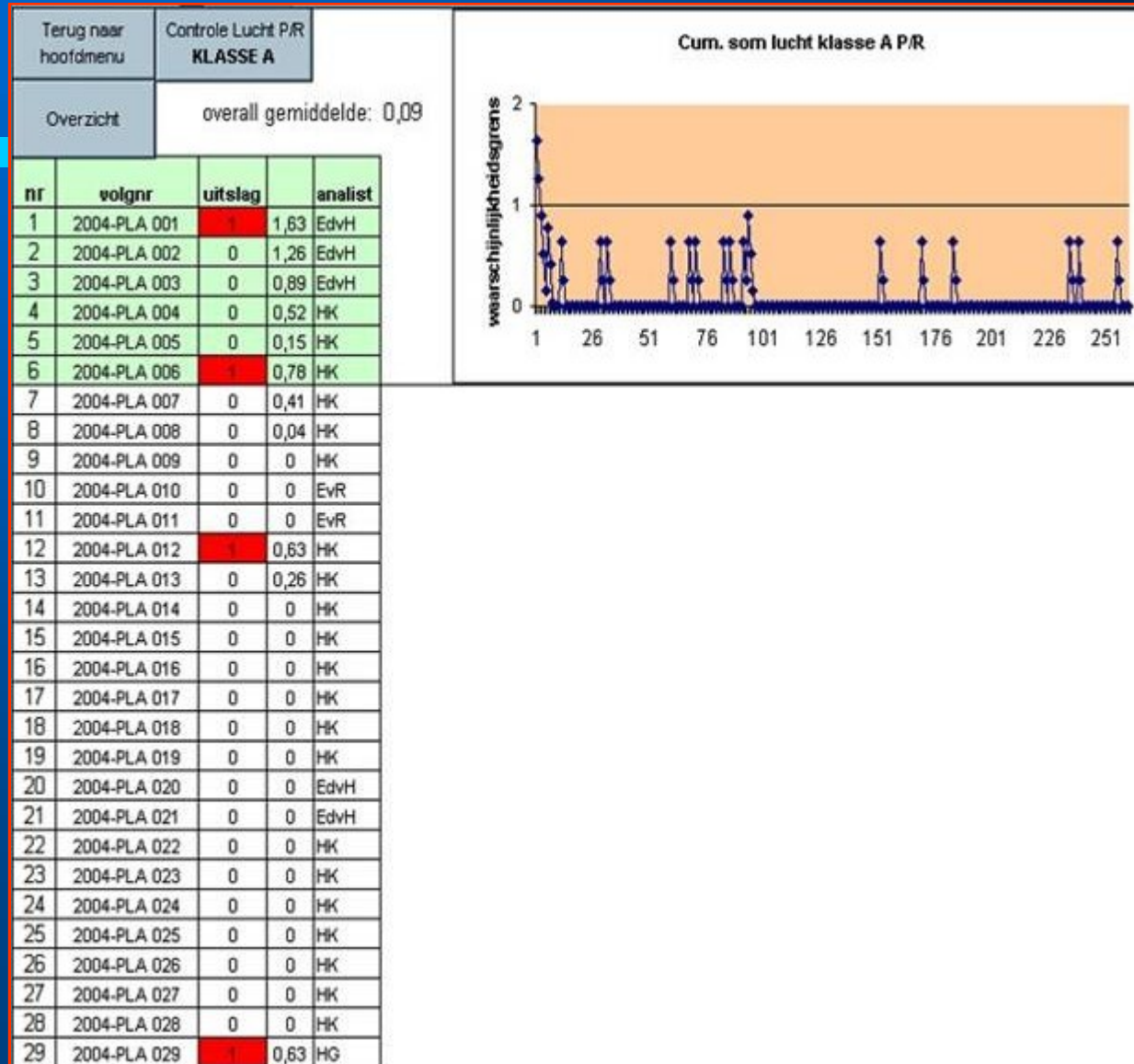
Positieve sedimentatieplaat

Negatieve en positieve bouillonzak

Monitoring luchtkwaliteit

Monitoring handschoenen

Hoofdmenu	KLASSE A (in LDF-kasten)		Niet-verdeelde gegevens			
Totaal-overzicht	Controle HANDSCHOENEN CHRISTINE MARSMAN		verdeelblad per ass. (door hoofdanalist KFL)			
	Locatie: EZ (productie/receptuur)		Grafiek handschoenen			
	Gemiddeld kve / plaat:	0,4				
	Norm gem. kve / plaat:	<1				
	Aantal:	300				
Naam	volgnr	datum	datum + 7d	aantal kve/plaat	paraaf	opmerkingen
CD	2010PLH089	14-10-10	21-10-10	0	AD	
CD	2010PLH090	15-10-10	22-10-10	0	SV	
CD	2010PLH014	29-10-10	05-11-10	0	AD	
CD	2010PLH093	18-10-10	25-10-10	1	AD	
CD	2010PLH016	01-11-10	08-11-10	0	AD	
CD	2010PLH024	05-11-10	12-11-10	0	SV	
CD	2010PLH038	15-11-10	22-11-10	0	AD	
CD	2010PLH051	19-11-10	26-11-10	0	SV	
CD	2010PLH061	25-11-10	02-12-10	1	WvE	
CD	2010PLH008	22-12-10	29-12-10	0	SV	
CD	2010PLH011	23-12-10	30-12-10	0	AD	
CD	2010PLH022	31-12-10	07-01-11	0	WvE	
CD	2010PLH079	08-12-10	15-12-10	0	SV	
CD	2010PLH102	16-12-10	23-12-10	2	AD	
CD	2011PLH015	10-01-11	17-01-11	0	AD	
CD	2011PLH037	21-01-11	28-01-11	0	AD	
CD	2011PLH045	26-01-11	02-02-11	0	SV	
CD	2011PLH048	28-01-11	04-02-11	1	SV	
CD	2011PLH055	02-02-11	09-02-11	0	HK	
CD	2011PLH056	03-02-11	10-02-11	0	AD	
CD	2011PLH057	03-02-11	10-02-11	0	AD	
CD	2011PLH061	07-02-11	14-02-11	0	AD	
CD	2011PLH080	18-02-11	25-02-11	0	SV	
CD	2011PLH085	23-02-11	02-03-11	0	SV	
CD	2011PLH095	02-03-11	09-03-11	0	SV	
CD	2011PLH098	04-03-11	11-03-11	0	SV	
CD	2011PLH011	11-03-11	18-03-11	0	SV	
CD	2011PLH036	30-03-11	06-04-11	0	HG	
CD	2011PLH046	06-04-11	13-04-11	0	SV	
CD	2011PLH048	07-04-11	14-04-11	1	AD	
CD	2011PLH050	07-04-11	14-04-11	0	AD	
CD	2011PLH056	13-04-11	20-04-11	0	SV	
CD	2011PLH060	15-04-11	22-04-11	0	SV	
CD	2011PLH070	21-04-11	28-04-11	0	AD	
CD	2011PLH082	29-04-11	06-05-11	0	SV	
CD	2011PLH085	03-05-11	10-05-11	0	AD	

Kwalificatie aseptisch werken ("bouillonexamen")

Terug naar hoofdmenu	verdeelblad bouillon-examen (P/R & radiofarmacie)		aantal aantal positieve uitslagen 0	7
Christine Marsman				
Datum	uitslag	uitslag examen		
16-6-2004	0	geslaagd		
4-11-2005	0	geslaagd		
10-11-2006	0	geslaagd		
30-11-2007	0	geslaagd		
20-11-2008	0	geslaagd		
22-1-2010	0	geslaagd		
7-4-2011	0	geslaagd		

Monitoring oppervlakken

Controle punt	Omschrijving	ruimte	klasse	norm	aantal meetpunten	frequentie per jaar	gemiddeld aantal kve/plaat
1	deur	steriele ruimte	C	≤ 50	37	2	2,00
2	vloer	steriele ruimte	C	≤ 50	37	2	32,03
3	vloer	steriele ruimte	C	≤ 50	37	2	36,81
4	wand	steriele ruimte	C	≤ 50	35	2	3,29
5	wand	steriele ruimte	C	≤ 50	35	2	0,14
6	ampullen-machine	steriele ruimte	C	≤ 25	37	2	7,46
7	werkblad	steriele ruimte	C	≤ 25	37	2	3,14
8	uitvul-machine	steriele ruimte	C	≤ 25	38	2	9,24
9	vloer	bereidingscabine	C	≤ 50	37	2	22,32
10	infuustank	bereidingscabine	C	≤ 25	37	2	6,68
11	vloer	aseptische ruimte	C	≤ 50	35	2	13,89
12	deur aseptische ruimte	aseptische ruimte	C	≤ 25	35	2	2,60
13	wand	aseptische ruimte	C	≤ 50	34	2	0,47
14	werkblad	aseptische ruimte	C	≤ 25	35	2	3,00
15	werkblad LDF-kast	aseptische ruimte	A	≤ 1	74	12	0,00
16	ruit LDF-kast	aseptische ruimte	A	≤ 1	74	12	0,01
17	werkblad kleine LDF-kast	aseptische ruimte	A	≤ 1	68	12	0,25
18	ruit kleine LDF kast	aseptische ruimte	A	≤ 1	67	12	0,54
19	deur	cytostatica ruimte	C	≤ 25	35	2	2,37
20	vloer	cytostatica ruimte	C	≤ 50	35	2	10,54
21	wand	cytostatica ruimte	C	≤ 50	35	2	1,17
22	werkblad	cytostatica ruimte	C	≤ 25	36	2	3,22
23	werkblad LDF-kast	cytostatica ruimte	A	≤ 1	76	12	0,18
24	ruit LDF-kast	cytostatica ruimte	A	≤ 1	74	12	0,20
25	sluis groot steriel	steriele ruimte	D	≤ 100	19	2	33,42
26	sluis aseptisch	aseptische ruimte	D	≤ 100	14	2	20,36
27	sluis cytostatica	cytostatica ruimte	D	≤ 100	13	2	40,23

Procesvalidatie (aseptisch)

Validatie aseptische werkwijze TPV, met ingang van 01-11-2006 (na samenvoeging met aseptisch overig): ASEPТИSCH

Norm: in 300 monsters geen besmetting (dan met 95% zekerheid kans op contaminatie < 1%)

Cumulatieve besmetting: 0 Aantal monsters: 1429

Gemiddelde besmetting per 300 0,00

Bij een besmetting teamleider P/R inlichten.

Volgnr	Datum controle	initialen bereider	chargenr TSB	chargenr NaCl	datum d = 14	resultaat	paraaf analist	Opmerkingen
1414	02-03-11	AR	KV269H019GH	10H22G61	16-03-11	negatief	SV	
1415	02-03-11	OH	KV269H019GH	10H22G61	16-03-11	negatief	SV	
1416	04-03-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	18-03-11	negatief	SV	
1417	08-03-11	ES	KV269H019GH	10H22G61	22-03-11	negatief	AD	
1418	09-03-11	ES	KV269H019GH	10H22G61	23-03-11	negatief	SV	
1419	10-03-11	CD	KV269H019GH	10H22G61	24-03-11	negatief	AD	
1420	10-03-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	24-03-11	negatief	AD	
1421	11-03-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	25-03-11	negatief	SV	
1422	14-03-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	28-03-11	negatief	AD	
1423	17-03-11	MMO	KV269H019GH	10H22G61	31-03-11	negatief	AD	
1424	18-03-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	01-04-11	negatief	AD	
1425	23-03-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	06-04-11	negatief	HG	
1425	24-03-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	07-04-11	negatief	AD	
1426	25-03-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	08-04-11	negatief	SV	
1427	28-03-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	11-04-11	negatief	SV	
1428	31-03-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	14-04-11	negatief	AD	
1429	01-04-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	15-04-11	negatief	AD	
1430	04-04-11	ED	KV269H019GH	10H22G61	18-04-11	negatief	AD	
1431	06-04-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	20-04-11	negatief	SV	
1432	06-04-11	SH	KV269H019GH	10H22G61	20-04-11	negatief	SV	
1433	07-04-11	CD	KV269H019GH	10H22G61	21-04-11	negatief	AD	
1434	08-04-11	MMO	KV269H019GH	10H22G61	22-04-11	negatief	SV	
1435	13-04-11	MH	KV269H019GH	10H22G61	27-04-11	negatief	SV	
1436	15-04-11	MMO	KV269H019GH	10H22G61	29-04-11	negatief	SV	
1437	20-04-11	MH	K260F0100K	10H22G61	04-05-11	negatief	SV	
1438	21-04-11	MMO	K260F0100K	10H22G61	05-05-11	negatief	SV	
1439	22-04-11	MG	K260F0100K	11C01G62	06-05-11	negatief	SV	
1440	26-04-11	ES	K260F0100K	11C01G62	10-05-11	negatief	AD	
1441	28-04-11	MMO	K260F0100K	11C01G62	12-05-11	negatief	AD	
1442	29-04-11	SH	K260F0100K	11C01G62	13-05-11	negatief	SV	
1443	29-04-11	CD	K260F0100K	11C01G62	13-05-11	negatief	SV	
1444	02-05-11	MG	K260F0100K	11C01G62	16-05-11	negatief	AD	
1445	03-05-11	MMO	K260F0100K	11C01G62	17-05-11	negatief	SV	
1446	04-05-11	SH	K260F0100K	11C01G62	18-05-11	negatief	SV	
1447	04-05-11	OH	K260F0100K	11C01G62	18-05-11	negatief	SV	

Gereed

Evaluatie microbiologische kwaliteit

Monitoring P/R

Controle LUCHT P/R klasse A

Aantal uitslagen 3526
 Gemiddeld aantal kve / plaat / 4 uur (laatste 100 platen) 0,00
 Overall gemiddeld aantal kve / plaat / 4 uur **0,18**
Norm overall gemiddelde kve / plaat / 4 uur <1
 Cumulatieve som **0,00**
Norm cumulatieve som <1

Grafiek
cumulatieve som

Controle LUCHT P/R klasse C

Aantal uitslagen 1981
 Gemiddeld aantal kve/plaat/ 4 uur (laatste 25 platen) 19,48
 Overall gemiddeld aantal kve / plaat / 4 uur **8,26**
Norm overall gemiddelde kve / plaat / 4 uur <50

Controle LUCHT P/R klasse D (per 01-10-2007 "lucht steriele ruimte klasse C")

Aantal uitslagen 33
 Gemiddelde aantal kve / 4 uur (laatste 12 plaatjes) 14,22
 Overall gemiddeld aantal kve plaat / 4 uur **0,00**
Norm overall gemiddelde kve / plaat / 4 uur <100

Controle LUCHT Steriele ruimte P/R klasse C

Aantal uitslagen 235
 Gemiddeld aantal kve/plaat/ 4 uur (laatste 25 platen) 9,15
 Overall gemiddeld aantal kve / plaat / 4 uur **9,1**
Norm overall gemiddelde kve / plaat / 4 uur <50

Controle HANDSCHOENEN P/R klasse A

Aantal uitslagen 3547
 Gemiddeld aantal kve / plaat (laatste 100 platen) 0,54
 Overall gemiddeld aantal kve **0,53**
Norm overall gemiddelde kve / plaat / 4 uur laatste 100 platen <1

Verdeling per
assistent

Grafiek
handschoenen

Validatie P/R

Aseptische werkwijze CYTOSTATICA

Aantal monsters 1739
 Gemiddelde besmetting (per 300) **1,21**
Norm: in 300 monsters geen besmetting

Aseptische werkwijze TPV, per 01-II-2006: ASEPTISCH

Aantal monsters 1429
 Gemiddelde besmetting (per 300) **0,00**
Norm: in 300 monsters geen besmetting

Aseptische werkwijze aseptisch (beëindigd per 01-II-2006)

Aantal monsters 103
 Gemiddelde besmetting (per 300) **0,00**
Norm: in 300 monsters geen besmetting

Aseptische werkwijze handelingen op voorraad

Aantal series 3
 Aantal malen 1 of meerdere besmettingen per serie **0**
Norm: per serie geen besmetting

Bouillon-examen (jaarlijks door medewerkers van P/R en radiofarmacie)

Aantal testen 89
 Aantal positieve resultaten **0**

Overzicht
medewerkers
bouillonexamens

Monitoring P/R

Overzicht oppervlakken

Controle OPPERVLAKKEN P/R Klasse A / C / D

Controlepunt	klasse	norm	aantal	gem.
1	C	≤ 50	37	2,00
2	C	≤ 50	37	32,03
3	C	≤ 50	37	36,81
4	C	≤ 50	35	3,29
5	C	≤ 50	35	0,14
6	C	≤ 25	37	7,46
7	C	≤ 25	37	3,14
8	C	≤ 25	38	9,24
9	C	≤ 50	37	22,32
10	C	≤ 25	37	6,68
11	C	≤ 50	35	13,89
12	C	≤ 25	35	2,60
13	C	≤ 50	34	0,47
14	C	≤ 25	35	3,00
15	A	≤ 1	74	0,00
16	A	≤ 1	74	0,01
17	A	≤ 1	68	0,25
18	A	≤ 1	67	0,54
19	C	≤ 25	35	2,37
20	C	≤ 50	35	10,54
21	C	≤ 50	35	1,17
22	C	≤ 25	36	3,22
23	A	≤ 1	76	0,18
24	A	≤ 1	74	0,20
25	D	≤ 100	19	33,42
26	D	≤ 100	14	20,36
27	D	≤ 100	13	40,23

Kiemgetallen P/R

Kiemgetal INFUSEN

Aantal monsters 91
 Gemiddelde kiemgetal **0,01**
 Aantal boven norm 0
Norm < 1 kve / ml

Kiemgetal AMPULLEN

Aantal monsters 97
 Gemiddelde kiemgetal **0,00**
 Aantal boven norm 0
Norm < 1 kve / ml

Kiemgetal DOGDRUPPELS

Aantal monsters 39
 Gemiddelde kiemgetal **0,00**
 Aantal boven norm 0
Norm < 1 kve / ml

Kiemgetal BEREIDINGSYAT INFUUSBEREIDINGEN

Aantal monsters 13
 Gemiddelde kiemgetal **0,01**
 Aantal boven norm 0
Norm < 1 kve / ml

Houdbaarheid aseptische bereidingen (GMP-z Z3)

Complexiteit	Productbescherming	Maximale bewaartermijn niet aangebroken verpakking		Bewaartermijn (KT) na start toediening
		Tijd	Conditie	
Eenvoudig	beperkt	8 uur	kamertemp	24 uur
	verhoogd	7 dagen	koelkast	24 uur
	maximaal	1 maand	koelkast	7 dagen
Complex	maximaal	7 dagen	koelkast	7 dagen

Casus bouillonsimulatie cytostatica

Validatie aseptische werkwijze CYTOSTATICA

Norm: in 300 monsters geen besmetting (dan met 95% zekerheid kans op contaminatie < 1%)

Cumulatieve besmetting: 12 Aantal monsters: 1739

Gemiddelde besmetting per 300 2,07

Bij een besmetting teamleider P/R inlichten!

Volgnr	Datum controle	initialen bereider	chargenr TSB	chargenr NaCl	datum d = 14	resultaat	paraaf analist	Opmerkingen
1233	02-09-09	MH	904025040	09E26G61	16-09-09	negatief	SV	
1234	03-09-09	JP	904025040	09E26G61	17-09-09	negatief	AD	
1235	04-09-09	CD	904025040	09E26G61	18-09-09	negatief	SV	
1236	07-09-09	JP	904025040	09E26G61	21-09-09	negatief	AD	sput tegen plaatje gevallen.
1237	08-09-09	MH	904025040	09E26G61	22-09-09	positief	SV	gefiltreerd; determ. MB: difteroide staven
1238	09-09-09	AR	904025040	09E26G61	23-09-09	negatief	SV	
1239	10-09-09	CD	904025040	09E26G61	24-09-09	negatief	AD	
1240	11-09-09	MH	904025040	09E26G61	25-09-09	negatief	SV	
1241	14-09-09	JP	904025040	09E26G61	28-09-09	negatief	AD	
1242	15-09-09	JS	904025040	09E26G61	29-09-09	positief	AD	determinatie MB: Bacillus species
1243	16-09-09	JS	904025040	09E26G61	30-09-09	negatief	HK	
1244	17-09-09	JP	904025040	09E26G61	01-10-09	negatief	AD	
1245	18-09-09	CD	904025040	09F30G61	02-10-09	negatief	AD	
1246	21-09-09	JP	904025040	09H19G62	05-10-09	negatief	AD	
1247	22-09-09	JP	904025040	09H19G62	06-10-09	positief	AD	determinatie MB: Bacillus species
1248	23-09-09	AR	904025040	09H19G62	07-10-09	positief	SV	determinatie MB: Bacillus species
1249	24-09-09	SH	904025040	09H19G62	08-10-09	negatief	AD	
1250	25-09-09	AR	904025040	09H19G62	09-10-09	negatief	AD	
1251	28-09-09	JP	904025040	09H19G62	12-10-09	negatief	AD	
1252	29-09-09	AR	904025040	09H19G62	13-10-09	negatief	AD	
1253	30-09-09	AR	904025040	09H19G62	14-10-09	negatief	SV	
1254	01-10-09	MH	904025040	09H19G62	15-10-09	negatief	AD	
1255	02-10-09	SH	904025040	09H19G62	16-10-09	negatief	SV	
1256	05-10-09	JS	904025040	09H19G62	19-10-09	negatief	AD	
1257	06-10-09	JS	904025040	09H19G62	20-10-09	negatief	AD	
1258	07-10-09	MH	914826094	09H19G62	21-10-09	negatief	AD	
1259	08-10-09	MH	914826094	09H24G62	22-10-09	negatief	SV	
1260	09-10-09	MH	914826094	09H24G62	23-10-09	negatief	SV	
1261	12-10-09	JP	914826094	09H24G62	26-10-09	negatief	AD	
1262	13-10-09	JP	914826094	09H24G62	27-10-09	negatief	AD	
1263	14-10-09	MH	914826094	09H24G62	28-10-09	negatief	SV	
1264	15-10-09	JP	914826094	09H24G62	29-10-09	positief	AD	zwak troebel + vlokken, MB: Bac. species
1265	16-10-09	MH	914826094	09H19G62	30-10-09	negatief	AD	
1266	19-10-09	MH	914826094	09H24G62	02-11-09	negatief	AD	
1267	20-10-09	SH	914826094	09H24G62	03-11-09	negatief	SV	

Gereed

Oorzaak (na onderzoek)

- Gebruikte steriele vials niet steriel...
- Gekocht bij gespecialiseerde firma
- Sterilisatieproces niet geborgd
- Nu: gammasterilisatie

Nieuwe ontwikkeling: sneltest

Milliflex® Quantum Rapid Detection System

An easy-to-use, non-destructive, fluorescent staining-based system
for faster microbial detection

Conclusie

- Farmaceutische microbiologie is boeiend vak
- Mens zal altijd moeten (samen)leven met micro-organismen
- Microbiologische kwaliteit van bereidingen is goed beheersbaar

